

John Raedecker

Parijs, Pont St Louis, teekening in bruin krijt

RAEDECKER EN HET BALLET

DOOR A. M. HAMMACHER

RAEDECKER heeft de laatste vier jaren veel geteekend. Toen in 1937 eenige levensgrootte teekeningen ontstonden (twee naakten en de Gooische poppenmaakster), scheen het een hoogtepunt van hetgeen hij met deze techniek vermocht. Langzamerhand is echter een andere reeks van teekeningen ontstaan, die de verfijnde voortzetting mogen heeten van die complete, zeer grootte teekeningen. Een danseres van het Russische ballet heeft telkens voor hem geposeerd en zoo groeide een reeks van grootere en kleinere teekeningen van een of twee figuren, die dit jaar een samenvatting vonden in de compositie van een groot opgezette balletscène.

De indruk van al deze teekeningen, bijeen in een zaal van den kunsthandel Huinck, was

John Raedecker, Ballet-danseres, tekening in rood krijt ($49\frac{1}{2} \times 31\frac{1}{2}$ cm)

John Raedecker, Ballet-danseres, tekening in blauw krijt ($73\frac{1}{2} \times 54\frac{1}{2}$ cm)

RAEDECKER EN HET BALLEET

verrassend. Verrassend, omdat de eerste indruk van het feestelijke en fantastische vrij spoedig overheerscht werd door de eigenaardige werking van Raedecker's verbeeldingskracht. Toch was het niet alleen zijn verbeeldingskracht, doch zijn geheele wezen, dat in deze beeldende teekeningen tot uitdrukking kwam. Slechts een enkel maal zijn het geteekende beelden, met een buitengewoon vermogen om met minimale middelen en nadruk een prachtige plastische werking te verkrijgen. Hij observeerde goed. Standen heeft hij van de teenen tot in de vingertoppen bestudeerd. Hij heeft niet zijn verkregen kennis benut om zijn verbeelding uit te vieren. Het gegeven was nieuw voor hem; hij genoot er van en kwam daardoor tot een fijnheid van zien, waaruit zijn verbeelding ten slotte opbloeide met alle droomkracht, die hem kenmerkt. Werkelijkheid en droom vermengen zich en vermenigvuldigen zich. Achter alles staat het wezen van Raedecker en dat wezen doet zijn eigenaardige eenzaamheid gewaar worden, die juist in deze teerste, zwevende figuren nog duidelijker is geworden dan vroeger.

Hij houdt van de werkelijkheid en kent deze. Tegelijk ontvlucht hij in den geest alle maatschappelijke levensvormen en verbanden. Hij zweeft weg. Waar het al te luid en al te druk en vulgair is, daar is Raedecker niet. Hij kan zich pas uitspreken, zijn eigen taal vinden, boven dit gedruisch uit, waar alles ijler en verder is. Zoo is een geurende bloem. Die geur is heel wezenlijk. Hij verleent den tastbaren vorm echter iets zwevends, iets onbepaalds. Daardoor is de zichtbare roos nog slechts ten deele zich zelf. Er is iets anders bijgekomen, iets dat wel uit haar voortkomt, maar toch iets van het wezen heeft meegenomen. De geur ontvreemdt iets aan het tastbare. Zoo is het met deze teekeningen. Ze zijn, naar mijn gevoel, een heel wezenlijke uitdrukkingsvorm van de gesteldheid van de scheppende kracht en het wezen van Raedecker.

Er is in deze fijne ontvluchting, die als uitgangspunt de werkelijkheid heeft, een sfeer van zuivere wereldeenzaamheid. Dezelfde, die te herkennen is in het stadsbeeld uit veel vroeger jaren, een Parijsche brug door Raedecker geteekend en die, goed bekeken, dezelfde droomerigheid, dezelfde stilte, een eender waas van onttogen-zijn in zich heeft. Deze teekening heeft iets van die teere exactheid die een teekening van Seurat kenmerkt. Teer in de schakeeringen, heel precies van lijnen, van verdeelingen en evenwicht. Maar het leven daarin, dat is het stil glanzende leven boven het gedruisch. En zoo zie ik deze geluidlooze balletten van Raedecker ook. Het zijn trouwens geen willekeurige danseresjes. Er is iets in elk van deze, dat aan een portret doet denken. Het is een individu, met een heel eigen sfeer, ondanks het vak en de outillage daarvan. Het zijn geen nummers uit een reeks.

Vanzelf werd Degas genoemd bij deze balletten van Raedecker. Ook aan Isaïc Israëls

Edgar Degas, *Rustende danseres* - pastel

Edgar Degas, Achter de coulissen - pastel

had men kunnen denken, als een die gaarne in deze wereld inspiratie zocht. Het is uit het voorgaande duidelijk, dat de teekeningen van Raedecker geheel anders zijn en feitelijk niets te maken hebben met de wereld van Degas. Degas was, krachtens de Fransche traditie van den aristocratischen, welgestelden burger uit de 19de eeuw, de minnaar van het ballet. Hij keurde het met mannelijke kennersoogen en voor zijn prachtig schildersoog en kunstenaarsgeest viel tenslotte alle nadruk op de werkelijkheid. Hij zag en wist zonder eenige begoocheling hoe het was achter de coulissen. Scherp nam hij waar wat er, voor en na den feestelijken schijn, van het vrouwelijk apparaat overbleef. De

balletten van Degas worden gedragen door een groote kennis van de cuisine. Bij Raedecker is dat alles anders. Er is bij hem geen voor en achter de coulissen. Hij negeert de coulissen. Voor hem is het spel, deze drang naar het vluchtende in het ijle en fijne, in het ranke en zuiver vrouwelijke, een wezenlijk iets, waarin hij zichzelf kan uitdrukken, omdat hij er onbewust zichzelf in herkent. Als er iets wazigs en eenzaam is in deze verschijningen, dan behoort dat niet tot de orde van de door Degas geobserveerde vermoeidheid der danseressen, het terugvallen in de fysieke ontspanning of fysieke gebrokenheid. Voor Raedecker is hier een vorm waarin hij het sublieme ziet en beleeft. Zonder ethische gevoelens, zonder den 19de-eeuwschen blik van voldoening over het ontdekken van de werkelijkheid achter den schijn en toch ook krachtiger dan de 18e eeuw (Watteau). De droom spint zich niet uit in sier van guirlandes en geordend spel van liefdes-paren. Bij Raedecker herkennen we den pu- ren scheppingsdroom, het droomvermogen, nauw verbonden aan de oerscheppingskracht.

John Raedecker, Liggend naakt, teekening in bruin krijt (36 × 47½ cm)

